

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Vasárnap választ a Hitközség

ifj. Wolff Károly: „Az apám nem antiszemita“. — A két Hatvány. — A cylinder alkonya. — Két levél a „Rabbik doktori címe“-hez. — Színes riportok. — Milotay úr címére. — Olvasom... Nem olvasom...! stb.

H i r d e t m é n y .

Közhirre tesszük, hogy 300 hitközségi képviselőtestületi rendes- és 75 póttagnak megválasztása végett a

V Á L A S Z T Á S T

1936. évi március hó 1 napjának (vasárnap) délelőtt 9 órájára a Pesti Izr. Hitközség központi épületeiben (Budapest, VII., Sip-utca 12. II. em.) kitűztük.

Tudnivalók:

A hitközségi választásoknál azoknak a hitközségi tagoknak van cselekvő és szenvedő választói joguk, kik a választói névjegyzékbe fel vannak véve. Azok a hitközségi tagok, akiknek a neve mellett a névjegyzékben (*) megjelölés szerepel, csupán cselekvő választói joggal bírnak.

A választói igazolványok f. év február hó 20-tól február hó 28-ig bezárólag délelőtt 9—12-ig és délután 4—7-ig — pénteki napon délelőtt 9—3-ig — a hitközség székházában (VII., Sip-u. 12. I. em.) és a választás napján a választás színhelyén vehetők át.

A választásnál minden választó választói jogosultságát választói igazolvánnyal tartozik igazolni. Választói igazolvány hiánya miatt a szavazólap átvétele meg nem tagadható, ha a szavazónak személyazonossága nem kétséges, vagy ha a szavazót a választási bizottságnak legalább két jelenlevő tagja azonnal igazolja.

A választás szavazólappal történik, amelyen a választandóknak teljes neve és polgári foglalkozása írásban vagy nyomtatásban kiteendő.

Megválasztandó 300 képviselőtestületi rendes tag és 75 póttag, 5 évre terjedő megbízatással.

A szavazólapon úgy a rendes, mint a póttagok mint ilyenek határozottan megjelölendők. Ha valamely szavazólapon a megválasztandó rendes tagok sorában 300-nál, a póttagok sorában pedig 75-nél több név fordul elő, úgy

ez a szavazólap a rendes, illetőleg póttagokat jelölő részében érvénytelen.

Ha valamely szavazólapon oly személy neve fordul elő, aki a szenvedő választóképes hitközségi tagok jegyzékében felvéve nincsen, vagy ha a név nem olvasható, vagy ha a szavazólapra írt névre az azonosságot a választási bizottság magából a szavazólapból meg nem állapíthatja, az e névre szóló szavazat nem vehető tekintetbe.

Szavazólap csak a választási bizottság hivatalos lezárt borítékjában fogadható el. Ha valamely borítékban több szavazólapot találnak oly módon, hogy a szavazólapon feltüntetett nevek száma több a megválasztandó rendes, illetőleg póttagok számánál, úgy a borítékban talált valamennyi szavazólap érvénytelen.

A szavazás délelőtt 9 órakor kezdődik és megszakítás nélkül mindaddig tart, amíg kellő számú szavazó jelentkezik.

Kivánatos, hogy a választók minél előbb jelentkezzenek szavazásra, mert ha a szavazók száma lényegesen meggyérült, a választási bizottság elnöke a választási bizottsági tagok meghallgatása után zárórát tűz ki, amelynek letelte után szavazólapot többé elfogadni nem szabad. A záróra délután 6 óra előtt ki nem tűzhető.

Budapest, 1936. február havában.

A Pesti Izraelita Hitközség
Választási Bizottsága.

A FERENC JÓZSEF ORSZ. RABBIKÉPZŐ INTÉZET VEZÉRLŐBIZOTTSÁGA és tanári kara f. hó 16-án rendezte gyászünnepségét néhai Adler Gyula Vezérlőbizottsági tag, a Chevra Kadisa diszelnöke emlékére. Az emlékünnepélyen megjelentek Székely Ferenc a Vezérlőbizottság elnöke, a Chevra Kadisa részéről Kramer Miksa elnök, dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtiszt, a Pesti izr. hitközség részéről Rosenák Miksa vallásokta-

tásügyi előjáró, Wertheimer Adolf az IMIT elnöke, Rosenberg Sándorné nőgyeleti elnöknő, a gyászoló család és felekezeti életünk más számottevő tagja. A gyászünnepély az intézet növendékeinek énekkarától és dr. Birnfeld Sámuel rabbijelölttől előadott gyászdalokkal kezdődött majd dr. Hahn István rabbijelölt mondta el a megdicsőültről szóló emlékbeszédét. A szertartást dr. Birnfeld Sámuel „El molo rachamimja“ fejezte be

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

„Apám nem antiszemita”

mondja ifj. Wolff Károly dr.

a Rókus kórház igazgató főorvosa.

Akik figyelemmel kísérik a napi politika eseményeit, bizonyára nem kis meglepetéssel észlelhették, hogy *Wolff* Károly a Keresztény Községi Párt vezére szokatlan élességgel nyilatkozott az utóbbi hónapokban a magyar zsidóságról.

Wolff Károlyról meg kell állapítanunk, hogy egész politikai pályafutása alatt, — sajnos következetes maradt saját politikai ideológiájához s egyetlen egyszer sem próbálta „revideálni” álláspontját a zsidósággal szemben. Intranszigenesen követelte mindig a parlament és a városháza fórumain a zsidóság háttérbe szorítását ugy politikai, gazdasági, mint társadalmi vonatkozásban. *Wolff* Károly politikai hitvallása eléggé ismeretes a magyar zsidóság előtt. Szükségtelen tehát őt erről az oldaláról a nagy nyilvánosságnak bemutatni.

Azonban az a tenor, amely *Wolff* Károly közelmúlti megnyilatkozásaiban megnyilvánult, az a szokatlanul szenvedélyes hang, amelyet a Keresztény Párt vezére a magyar zsidóság ellen használt, gondolkodóba kell hogy ejtsen minden felelős magyar zsidó tényezőt.

A magyar zsidóságnak megvan az oka *Wolff* Károlyt nem szeretni. De a személye elleni antipathia mellett, a tárgyilagosság mégis arra a megállapításra kötelez bennünket, hogy *Wolff* Károlyban ne a demagóg néptribunt lássuk, hanem a nagytekintélyű politikust, aki jelentékeny tömegeket mondhat magáénak.

E körülmények után nem lehet a magyar zsidóság számára közömbös az ok és az okozat, amely *Wolff* Károlyt például arra inspirálta, hogy karácsony előestéjén saját aláírású plakátokon hívja fel az ország keresztény társadalmát a zsidó kereskedelem bojkottjára.

Meg kell találni a magyarázatát, a miéért az ominózus plakátot követő városházi beszédének is, amelyben *Wolff* Károly soha nem

tapasztalt dühvel tett hitvallást amellet a politika mellett, amely a zsidóságnak minden vonalon való kiszorítását, leépítését teszi meg főprogrammpontjául.

Felkerestem egy férfiut, aki legközelebb áll a Keresztény Párt nagytekintélyű vezéréhez. A fiához: ifj. dr. *Wolff* Károlyhoz szegeztem a kérdést: „Miért nyilatkozik édesapja, a kegyelmes ur ujabban oly bős haraggal a zsidóság ellen?”

Ifj. *Wolff* Károlyt egy pár pillanatig frappirozza kérdésem, majd a legnagyobb határozottsággal jelenti ki:

— *Édesapám, saját kijelentése szerint, nem antiszemita, hanem csupán philohungarista. Én nagyon jól tudom, hogy ez a kijelentésem nagy meglepetésként fog hatni, de senki sem ismerheti ugy édesapám lelkét, gondolatvilágát, mint én, a fia, aki melleleg munkatársa és legjobb barátja is vagyok.*

És mivel tudja igazgató úr ezt a feltűnő megállapítását valószínűsíteni?

— Ez kissé nehéz feladat lenne számomra, — mondja ifj. *Wolff* Károly. — Édesapám tudniillik úgy él a köztudatban, mint szélsőséges antiszemita. Ezt a közhangulatot kétségtelenül jelentékenyen alátámasztják édesapámnak azon kijelentései, amelyekben a zsidóság gazdasági túlpozícióját ostorozni szokta. Édesapám azon politikusok közé tartozik, akik nem rejtik véka alá érzelmeiket s nyíltan hangot adnak annak a kíváncságnak, hogy Magyarországon a zsidóság csak numerikus arányához mérten foglalhasson el pozíciókat.

— Édesatyám nem csinál suba alatti politikát és higgye meg, hogy az ilyen politikus sohasem lehet olyan káros a zsidóságra, mint azok, akik bár leplezetten, de annál elvakultabb zsidóüldözést szítanak.

A karácsony előtti plakátokról és *Wolff* Károlynak legutóbbi városházi beszédével kapcsolatosan ifj. *Wolff* Károly a következőket mondotta:

— **A plakátot az a provokációs izű sajtókampány szülte meg, amely kíméletlen harcmódban támadta édesapám személyét.**

— Egy ismert kereszténypárti politikus legutóbbi nyilatkozata s az ahhoz fűzött sajtókommentár arra készítette édesapámat, hogy politikumból visszavágjon ezekre a támadásokra s közben olyan erős kijelentéseket is tegyen, amilyeneket ő egyébként sohasem szokott használni.

— Az ilyen provokációkkal nem tesznek jó szolgálatot az illető sajtóorgánumok a magyar zsidóságnak.

Amint nézem ifj. *Wolff* Károlyt, fehér orvosi köpenyében, önkéntelenül is eszembe jut

a sokszáz tehetséges fiatal zsidó orvos, akik lehetőségük ellenére sem képesek elhelyezkedni,

zsidóságuk miatt. Eszembe jut, hogy az antiszemita áramlat a zsidó orvosoknak már meglévő pozícióit is veszélyeztetheti (lásd: Németországban.)

Éppen a németországi szomorú példára való utalással kérdezem meg ifj. *Wolff* Károlyt, a budapesti közkórházak igazgató főorvosát, hogy mi az álláspontja a zsidó orvosok leépítéséről.

Határozott választ kértem és ifj. *Wolff* Károly dr. határozott választ is adott.

— Megengedhetetlen bűnnek tartom a tehetséges orvos menesztését — *egyszerűen zsidóvolta miatt*. Én részemről sohasem volnék kapható ilyesmire. Az ilyen elfajulásoknak a szenvedő társadalom látná csak kárát.

Vezetésem alatt számos kitűnő zsidó orvos van, — mondja ifj. *Wolff* Károly — akikben én sohasem a vallást, hanem az embert, az orvost látom . . .

Igy hangzanak ifj. *Wolff* Károlynak, a Keresztény Községi Párt vezére fiának szavai.

Kornitzer Béla interjúja a „Szombat” számára.

A cylinder alkonya és szentséggé avatása

Ha hinni lehet a külföldi lapoknak, az úri divatban befellegzett a cylindernek: a köcsög-kalap kikerült a divatos öltözet kellékei közül. Ezt a divat szempontjából nyugodtan tudomásul lehet venni, de nem lehet belenyugodni ebbe — hitközségi szempontból. Eddig például sok ember buzgólkodott a hitközségi élet terén, vagy legalább mímelte a tevékenységet, gyűléseken tüntetőleg tapsolt, a temetéseken is megjelent, végig evett minden vacsorát, még ha gyomorbajos is volt, és mindezt csak azért, mert álmaiban megjelent neki eszményképen egy cylinder, amelyet a Dohány-uccai templomba való belépésnél *Wosner* bácsi, vagy a Rombach uccai templomba való belé-

pésnél *Neuländer* bácsi fog a fejére tenni és ő cylinderesen fent ülhet. S most: „lehullott fejünk cylinderje”.

És mi lesz most az askenazi ritusú ortodoxoknál? Ott még kötelező, hogy a fókántor a *Lecho Daudi*-t talisz nélkül, de cylinderben intonálja. Ám az orthodoxokat nem kell félteni. Ha kimegy a cylinder a divatból, a *Lecho Daudi* előtt mégis ott fog fényleni, mert megisméltődik majd a strámlí esete. Valamikor lengyel díszruhához tartozott ez a róka farkú kucsma, de amikor divatját multa a lengyel nemeseknél, lett belőle kabalisztikus, misztikus fonalakkal átszőtt és átspiritizált chaszidikus viselet. Így lesz az askenáz orthodoxoknál

Március elsején lesz a Pesti Izr. Hitközség képviselőtestületi választása

A pesti izr. hitközség választási bizottsága a hitközségi képviselőtestület 300 rendes és 75 póttagjának megválasztása végett a választás napját 1936. március 1-re, vasárnap délelőtt 9 órára tűzte ki a pesti izr. hitközség központi épületében (VII., Sip u. 12. II. em.)

A választási bizottság ezúton teszi köz-

hírré, hogy szavazni csak választási igazolvány felmutatása mellett lehet, az igazolványok pedig a hitközségi székházban (VII., Sip ucca 12.) február 20-tól 28-ig és a választás napján vehetők át. A szavazásra vonatkozó minden egyéb tudnivalót a választási bizottság hirdetménye tartalmazza.

is. A sutba dobott cylinder az askenázok strámlijává lesz. Meg fogják magyarázni a viseletnek misztikus tanulságait. Nem is olyan nehéz dolog! A felső kör jelenti a felső világot, az alsó karima jelképezi a földi világot, a kettőt összekötő henger szimbolizálja az embert, aki „Bürger zweier Welten“, aki magában egyesíti a felső és az alsó világot, szóval a mikrokozmoszt jelzi a cylinder. És aki magára veszi, az egyesíti magában az összes világot, s így tehát szent viselet.

Hogy azonban a cylinder ügyben az orthodoxok ne kerüljenek tulságos fölénybe, meg kell említeni, hogy a cylindernek van már neológ rabbi-legendája is.

Dr. Neumann Ede a finom modorú és békét kedvelő, konciliáns nagykanizsai főrabbi mindig fél-cilindert viselt. Ez a sajátos viselet felkeltette kartársai figuelmét és ta-

lálgatni kezdték, vajjon mi az oka ennek a kalapviseletnek. Egyesek egész prózai racionalizmussal úgy magyarázták, hogy a főrabbi úr a kis termetét akarja ezzel a magas kalappal kipótolni. De ekkor felvetődött az ellenkérdés: Hát miért nem visel egész cilindert? A kérdést megoldotta szakkörökben szarkasztikus humoráról ismert dr. Schwartz Mór néhai egri főrabbi. És azt mondotta: „Tudvalevőleg dr. Neumann olyan békés ember, hogy óvakodik mindenféle komplikációtól: nem akarja a cylinderes rabbikat megsérteni, nem akar az egyszerű keménykalapban járókkal ellentétbe kerülni, és ennek következtében a béke kedvéért mindkét félre való tekintettel, a fél-cylinder viseletének aranyútját járja. Mindez, amit itt elmondottunk, világosan mutatja, hogy a cylinder alkonya igenis összekötötésbe hozható a zsidó élettel.

Peszachra

minden zsidó háziasszony kávéhoz csakis

orth. כשר

של פמה

M A N N A

CIKÓRIÁT

használjon, amely két orthodox rabbiság hechserével van ellátva.
Gyártja: **Fodor Jakab és Társa, Budapest, X., Maglódi-ut 17. szám.** Kapható minden fűszerüzletben.

Rabbik doktori címe

— KÉT LEVÉL —

I.

Igen tisztelt Kartárs Ur!

A „Szombat“ legutóbbi számában a rabbik doktori címével kapcsolatos megjegyzéseire felhívom b. figyelmét a m. kir. belügyminiszter 3753—911. VI. b. számú döntésére, amely szerint a külföldön nyert theologiai v. filozófiai doktori cím viselése címbitorlást nem képez és annak nosztrifikálása szükségtelen, tekintettel arra, hogy ez a doktori cím a gyakorlati életben semmire sem képesít. Annak idején nagy port felvert ügyben hozta a belügyminiszter ezt a döntést. A vágújhelyi statusquo hitközségnek volt a papja dr. Rosenberg Fülöp, aki ezt megelőzőleg a berlini orth. hitközségben működött.

Nos, ennek a papnak sziklaszilárd konzervativsága, gerincessége egyes hitközségi vezetők elégedetlenségét eredményezte, mert ez a pap is azok közé tartozott, akik szem előtt tartották Rasi Jajlisz Teitelbaum, a híres szatmári pap igen szellemes magyarázatát. Az áll ugyanis, hogy: „Lörajs völej lözonov“ fejnek és nem farknak. Mira Rabbi Jajlesz felveti a kézenfekvő kérdést a „völej lözonov“ felesleges, mert ha írva vagyon, hogy a fejnek, akkor már önként következtethető, hogy nem farknak. Szerinte azonban ez mégsem felesleges. Vannak ugyanis vezető tisztséget betöltők, akik azonban sem nem vezetnek, sem nem irányítanak, hanem vezetik őket. Ezek tehát a vezetett vezetők, akiknek csak a címe és tisztsége az elsőség, valójában azonban mások után kullognak. Szükséges tehát, hogy aki fej, ne legyen fark, vagyis a vezető vezessen, de ne vezettesék.

A mi laikus hitközségi vezetőink között mindig akadnak olyanok, akik a papot befolyásolni, irányítani, vezetni akarják, a hitközség vallási és szellemi vezetőit is saját egyéni céljaik, esetleg érdekeik szolgálatába akariák állítani. Sajnos, korunkban ez sokszor sikerül is, mert papjaink egy része gerincorvadásban szenved.

Dr. Rosenberg Fülöp azonban nem tartozott azok közé. Eleinte vallásosságát kezdték ki a vallástalanok: majd tudását a tudatlanok, becsületességét a becsületlenek és amikor mindez eredménytelennek bizonyult, feljelentették őt címbitorlás miatt, mert a doktori címet

használja. Ebben az ügyben hozta a fent ismertetett döntését a belügyminiszter.

Csodálkozom egyébként is igen tisztelt Kartárs Ur álláspontján, Lehet, hogy a tudatlanok szemében jelent valamit ez az üres cím. De végeredményben a mi feladatunk és hivatásunk nem az, hogy a tudatlanok álláspontját hangoztassuk és a tudatlanságot glorifikáljuk. Hirdessük csak nyíltan, hogy a rabbinak szent vallásunk tanaiban kell tökéletes jártasságot szerezni. Felesleges időpazarlás, hogy sem az általános műveltséghez, sem a zsidó tudományokhoz nem tartozó szaktárgyból szerezzék a rabbik doktori címet: mert igen tisztelt Szerkesztő Ur csak úgy tudja, mint én, hogy a budapesti seminárium hallgatói milyen szaktárgyról vizsgázhatnak az egyetemen...

A református lelkészek legnagyobb része nem szerzi meg a doktorátust és mit tagadjuk: Fötvös Károly a doktori cím nélkül is külön jogász volt a mai jogtudorok jórésznél.

Öszinte nagyrabecsüléssel szívélyesen üdvözli

készséges kartársa.
Dr. Stein Arthur

*

Leközljük dr. Stein Arthur levelét, a benne közölt dr. Rosenberg Fülöp esztével kapcsolatos minisztériumi rendeletre való tekintettel, nem Reb Jajlis igen kétes értékű szellemeskedése kedvéért, de egyáltalában nem a végkonklúziója miatt. A neológia nem mondhat le tudományosan képzett rabbikról. Az tagadhatalan, hogy tudományosan képzett rabbi Zachariás Frankl, Graetz, Zunz, Bacher műveinek tanulmányozása nélkül nem képzelhető el, ezeknek világába pedig rendszeres egyetemi studium nélkül nem élheti be magát senki sem, mint ahogy Samson Rafael Hirsch orthodox műveit sem értheti meg igazán az, aki nem tud jól németül. Hiszen egész biztos, hogy ha ez a tudományos módszer nem lett volna, akkor a levélírónak apja, a nagytudású Stein Miksa nagyszombati főrabbi sem végezhetett volna történeti studiumokat olyan irányban, mint amilyenben megtette. Mert tessék csak az ő „Magyar Rabbik“ című kutatásait összehasonlítani ilyirányú régibb, vagy új „Sém Hagedolim“ gyűjteményekkel, akkor kiviláglik a levélíró által lecsainált doktorátusi műveltség hatása. Nem is az

a fontos, hogy miből tesz a jelölt doktorátust, hanem igenis az, hogy bebizonyítsa a módszeres és tudományos munkálkodáshoz való érzékét és tehetségét. Eötvös Károlyra ne tessék hivatkozni, mert akkor a doktorátus elnyerése nem volt kötelezőleg előírva. (Én a régi, doktori cím nélküli, ügyvédek között majdnem annyi tudatlant ismertem, mint a mai doktorok között.) A reformátusokra való hivatkozás sem helyénvaló ebből az okból. Igen fontos a neológ rabbinál, hogy jó helyen szerezzék meg a doktorátust, mert ez részben biztosíték amellett, hogy az illető nem sarlatán, aki esetleg Amerikában szerzi meg a doktorátust, mint ahogy egy magyarországi rabbiról is mondták, hogy ő nem doktor „philosophiae“, hanem doktor „philadelphiae“, mert állítólag Philadelphiából küldték be neki a diplomát.

A kolléga úrnak minden egyes mondatára megadhatnám a választ, de ehelyett közlöm a másik levelet, amelyet ez ügyben kaptam és amely igazolja a Szombat álláspontját.

II.

Kedves Szerkesztő Uram!

Az Ön kitűnő szemléjének van egy olyan területe is, amellyel a felekezeti lapok nem igen dicsekedhetnek és ez a Resijosz hassabbosz-szombati területek közt a harmadik: a „Karmelisz“ szabadterület, amelyen megbeszélhetők kényesebb kérdések is.

Ilyen a Szombat f. é. 3. számának cimbevett vezércikke is. Ebben nem a rabbik doktori címe a fontos. Mert ma, mikor már a falusi jegyzőnek is, a malomellenőrnek is van doktori címe, az orvosdoktorok — a nép nyelvén az igazi doktorok — és az ügyvédok meg, sajnos, megélhetési válságba kerültek, a doktori cím már nem adja meg a rabbinak azt a tekintélyt, amely sikeres működéséhez: egy község hitéleti és szellemi vezetéséhez szükséges, ha könnyűnek találhatik halachikus tudásban és példás valláserkölesi életben. Az sem titok, hogy a zsidó teológusnak nem sok tanulás kell a filológiai doktorátushoz. A cikk ostora a végén csattan. Ott, ahol azt ajánlja, hogy a rabbik a doktorizálás előtt „töltsék meg belsejüket Sasz upószkimmal“. Ez fölülte böles és nagy horderejű propositio. És oly fontos, de egyuttal oly sürgős is, hogy megvalósítását nem szabad késleltetni semeddig, mert az akadályozhatja meg csak azt a nagy veszedelmet, hogy a nártokra tagolt magyar zsidóságban szakadás beáll-

jon. Mert a házasság terén már láthatóvá válik a gátszakadás. Nem egy esetet tudok, hogy orth. rabbik már nem fogadják el a vidéki kongresszusi rabbik által kiállított Get-válólevelet.

Hiszen tény, hogy a legtöbb kongresszusi hitközségben nincs meg a szükséges három tanult ember, kik a Szidur hagget-hez értenek. Már pedig a Talmud meghatározása szerint: „Alkinek nincs alapos tudása a Gitin törvényeiben és tradícióiban, ne foglalkozzék vele és ha mégis teszi, nagyobb bajt és vétket hoz a világra, mint a vizözön és a hábelitorony korabeliek.“ Ezt a Sulchan Áruach is kodifikálja.

A Get szertartása nem szónoklat, amely ha nem sikerül, sem lesz belőle baj. Itt a zsidó családi élet szentsége és tisztasága forog kockán. A Get ugyyszólván minden sorához alapos halachikus tudás kell. Nem használ itt a doktori cím, ha az alapos tudás és a hozzáértő assistencia hiányzik.

Szemléltetésül fel kell említenem egy-két esetet. Alig pár hónapja jelent meg egy röpirat, melyben egy kongresszusi hitközség tagja, teljes névaláírással és annak hangsúlyozásával, hogy vállalja a felelősséget, vádat emel rabbija ellen, hogy egymaga állított ki Getlevelet, ill. ilyenek megtörténtéről adott ki bizonyítványt, noha ez nem történt meg. E közzetből idézek, de a lényeg ez. Noha cáfolat tudtommal nem jelent meg, még sem tételezem fel, hogy százszázalékgig igaz. De az ismert anekdóta szerint „még igaz is legyen? nem elég ha mondják?“ vagyis, ha nem is igaz, ahogy mondják, de valami hiba mégis lehetett.

Ez ellen könnyen lehetne védekezni, ha a Halachában gyengébbek rabbiokleveleiben jelölnék meg, hogy nagyobb tudást igénylő Get, Aguna és Chalucá területére nem terjed ki az oklevél hatálya.

Annak is gátat kell vetni, hogy a rabbi saját szakállára bevezessen községben vallás és tradícióellenes újításokat. Az Egyenlőségben nemrég jelent meg dicséret egy vidéki rabbinak, ki hazánkban elsőnek vezette be a közös imádságos éneklést a templomokban, ahol tehát az egész gyülekezet, férfiak és nők együtt éneklék az imákat. Hát az még sem járja, hogy minden rabbi ugyanígy a megszentelt tradíciókkal, mint Csáky szalmájával! Hisz csakhamar beáll az, amit a Talmud hasonló esetekre megállapít. „Mindnagyobb és nagyobb lesz a szakadék és az egy Tóránkból két Tóra lesz!“

Befejezésül hangsúlyozom, hogy távol áll tőlem annak a szándéka, hogy bármelyik rabbit megbántsam. De egyrészt kötelességemnek tartom felhívni az illetékesek figyelmét a fenyegető veszélyre, másrészt pedig, mint a Mindenható kegyelméből a Zókén korban levő rabbi, a fiatalabb kartársakhoz a Tóra szavát intézzem: „Ugyan testvéreim, ne tegyetek rosszat! És ne utánozzatok rosszat!”

Lebovits József
mágocsi főrabbi

*

A levél tartalma tulajdonképpen az Országos Rabbigyesületet, amelynek a főtisztelendő úr is vezető tagja, érdekelhetné. Ennek kötelessége volna megállapítani, vajjon tagjai között valóban olyan nagy ignoránsok vannak-e. Mi csak a következő megjegyzésekre szorítkozunk: 1. egyáltalában nem áll, hogy egy filológiai doktorátushoz nem kell sokat tanulni; 2. Ha a malomőr is doktor a mai időben, akkor a hit-őrnek annál inkább kell megszerezni ezt a címet és nem a rabbi koved-je miatt kell a doktorátus, hanem tudományos műveltsége érdekében; 3. Köztudomás szerint az orthodox rabbik sohasem fogadtak el nem-orthodox rabbik által kiállított get-levelet érvényesnek. Hiszen a főtisztelendő úr nem is neológ, hanem statusquo, nagytudományú és mindenképpen konzervatív rabbi, de azért nem hiszem, hogy az általa rendezett get-et a szomszéd bonyhádi orthodox főrabbi, (aki köztudomás szerint igen igazságosan gondolkodó férfiú és talán jó viszonyban is van a főtisztelendő úrral) elismeri érvényesnek. A pesti get-levelek kiállítása is az összes szabványok betartásával történik, de tessék egy pesti való-levelet bemutatni a budapesti orthodox hitközségnek, egészen biztosan nem ismeri el. Ez már nem annyira a vallás-törvénynek, mint inkább a felekezeti politikának a kérdése. És nem is az a fontos, hogy a get megfeleljen az orthodox álláspontnak, hanem az, hogy a Rambam-nak és a Sach-nak megfeleljen. Szándékosan nem említettem a Sulchan

**TAVASZ PALESZTINÁBAN!
FÉLCÁRÚ UTAZÁS**

TRIESTBŐL A SZENTFÖLDRE

április 1-től május 23-ig

GERUSALEMME

GALILEA

PALESTINA

ESPERIA

AURELIA luxushajókkal

hetenként kétszeri indulással

Oda-vissza: 1-ső osztály P 460.-
turista oszt. P 193.50
e sörangu, rituális ellátással

Felvilágosítás a

LLOYD TRIESTINO irodáiban
BUDAPEST

VII. THÖKÖLY-UT 2

IV. VÁCI-UTCA 4

PALESZTINA GAZDASÁGI BIZOTTSÁGA

VI. ANDRÁSSY-UT 67

MULT és JÖVŐ szerkesztőségében V. Vadász-u. 11

Áruchot, mert ez a név is nálunk pártfelekezeti jelleget visel magán.

Mindkét levélnek tanúsága tehát az, hogy igenis igyekeznünk kell arra, hogy a hazai neológ rabbiságnak úgy theologiai, mint világi műveltsége szolid, minden gyanúságot kizáró módon történjék. Tehát igenis szükséges a becsületes doktor philosophiae, aki nem doktor philadelphiae.

HITHŰ OLVASÓ NŐINK különös figyelmébe ajánljuk a peszachi „Manna” bótkaét, mint olyant, amely minőség és rituális megbízhatóság szempontjából is, elsőrangú.

A Budapesti Aut. Orth. Izr. Hitközség felügyelete alatt termelt

**husvéti orthodox kóser
palacktej és tejtermékek**

kaphatók és megrendelhetők összes fiókjánál és az orthodox izraelita fűszerkereskedőknél.

Budapesti Központi Általános Tejcsarnok R.-T.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvason

Egy antiszemita képviseelő megtámadott két katolikus papot, mert megjelentek Sándor Pál temetési szertartásán a Dohány uccai templomban. Hogy ez nem ellenkezik katolikus szabványokkal, azt alaposan bebizonyította a csillagos Szabó professzor. Ezek után, ha papokat megtámadó képviseelő zsidó lenne, akkor azt kellene mondani, hogy nagy am-hoorec és azonkívül óriási chücpé van benne. Tekintettel azonban, hogy keresztény-párti képviseletről van szó, mind a két lefordíthatatlan zsidó szónak megfelelője és összefoglalója egy ominózus fogalom: politika.

Olvason

A bécsi zsidóság fényes keretek között ünnepelte Krauss Sámuel professzornak, a zsidó theologiai főiskola nagytudományú elnökének hetvenedik születésnapját. A nagyhírű tudós magyar származású, 1866 február 18-án született a zalamegyei Ukk községben. A budapesti rabbiképző tanára volt mindaddig, míg Büchler Adolf halála után Bécsbe nem hívták a rabbiképző élére.

Olvason

Paul Mandel, a francia kormányok állandó tagja, aki mint a francia posta reorganizálója világhírré tett szert és aki egyike a legposszibilisebb miniszterelnök jelölteknek, szegény zsidó család sarja. Eredeti neve Rotschild volt — persze a szegény ágból. Tizenkilenc éves korában jelentkezett George Clemenceaunál és kérte, hogy alkalmazza őt, mint titkárt. A nagy férfiú gunyosan mosolygot: „Hm, titkárnak? — kérdezte

— „Aztán mit tud maga?“ A fiatalember szerényen válaszolt: „Az imént megjelent újságcikkét elmondom kívülről.“ — és elmondta szóról-szóra. Clemenceaunak nem imponált tulságosan a dolog és azt mondta hogy amennyiben egy óra leforgása után visszafelé is felmondja a cikket, elveszi. A fiatalember visszafelé is felmondta a hosszú és különös leckét. Ekkor már megkérdezte Clemenceau a nevét és mikor megmondta, az államférfi újra akadékoskodni kezdett, mondván, hogy ő egy Roschildot nem alkalmaz. Ekkor vette fel anyja családi nevét és így lett Mandel. Francia hangzású nevet azért nem választott, mert nevével is dokumentálni akarta zsidó mivoltát. Paul Mandel már egész fiatal korában tanújelölt adta politikára való beállítottságának. Barmievójára például azt kérte ajánlatól, hogy az fizessen elő számára a hivatalos közlönyre. Pozsonyban élt néhány évtizeddel ezelőtt egy Mendele nevű ember, aki arról volt nevezetes, hogy sok bibliai szöveget tudott kívülről — persze csak rendszeren és nem visszafelé! Nem is lett ebből a Mendeléből — Mandel...

Olvason

Ismeretes a német propaganda ministerium felhívása, melyben óva inti az árja fajtisztá németeket a „zsidó“ gyógyszerek használatától. Egész serege kitűnően bevált orvosok indexre került ilyenformán, helyet adva a primitív gyógyfüveknek és a kuruzslással határos „természetes“ gyógymódoknak. Streichernek sikerült átvinni a köztudatba, hogy a bacilluselmélet és a sérumerápia zsidó huncutság csupán, mivel ennek a tudománynak megalapítói: Koch, Bebring, Wirochow, Ehrlich, stb, zsidók, vagy legalább is filozsemiták voltak. A streicheri propaganda sikerült, nem használják már a tiszta árják a szennyes zsidó találmányokat, de sajnos a statisztika körlehetetlen számokban közli az igazi eredményt.

A legújabb kimutatások szerint ugyanis a régi német halálozási számok aggasztóan megnöttek. 52.7%-al emelkedett a diftéria halálozás, 44.2%-al a vörheny, 36.8%-al a gyermekparalízis, 15%-al a paratifusz, 39%-al a vérhas és 23%-al a gyermekágyi láz.

Olvasson

A budapesti egyetemi ifjúság azt a kérelmet terjesztette elő az illetékes helyen, hogy a Böszörményi-út ezentúl a Pilsudszky lengyel marsall nevét viselje. Milyen előnyös helyzetben vannak a kérelmezők! Ha a zsidó ifjúság kérte volna például, hogy a Böszörményi-utat elnevezzék Vázsonyi Vilmos neve után, akkor bizonyára felhangzott volna a megbotránkozás, hogy a fajmagyar Böszörményekről elnevezett utcanevet fel akarják cserélni egy — galiciánernek nevével. Most pedig az történik, hogy a szó szoros értelmében egy galiciáner emléke jegyében indult meg a névváltozásra irányuló mozgalom.

Olvasson

Ismeretes, hogy Göbbels letiltotta a Szentivánéji álom gyönyörű kísérőzenéjét azon természetes indokolással, hogy a zene szerzője, Mendelssohn-Bartholdy zsidó származású. A tilalommal egyidejűleg pályázatot hirdettek új kísérőzenére, azonban eredménytelenül, mivel egyik árja muzsikus zenéje sem ütötte meg, még a lefokozott mértéket sem. Göbbels ekkor felhívta Strauss Richardot, valamint az ultranáci Pfitzner karmestert arra, hogy ők írják meg az új kísérő zenét. Mindketten elhárították maguktól a megtisztelő megbízatást, mondván, hogy nem merészelnek Mendelssohn zenei zsenijével versenyre kelni...

Olvasson

„Montagsvorlesungen“ címen rendez a berlini reformirányzatú rabbiképző, a Lehranstalt, előadásokat. A multkor Täubler professzor adott elő a próféta-ságról. Ezt onnan tudjuk, mert a berlini hitközség hivatalos lapjában, a Gemeinblattban valaki amúgy magyarul megírta, hogy a professzor úr nagyon unalmasan adott elő. Hát el lehet képzelni a hazai viszonyok mellett, hogy egy tudós professzor nálunk elbirna ilyen kritikát?

Van szerencsénk ajánlani szotmármegyei főzdeknben prima kékszilvából főzött, a fehérgyarmati és budapesti orthodox rabbínátus bizonylatával (h e c h s e r) ellátott, kitűnő minőségű

husvéti szilvapárlatunkat

melyet szabályszerűen lepecsételt edényekben szállítunk.

Egyben közöljük igen tisztelt vevőinkkel, hogy

szesz- és élesztőgyárunk

a budapesti orth. rabbiság állandó felügyelete alatt áll és ellenőrzése mellett kötjük meg évenként a Chómecc eladási szerződéseket.

GSCHWINDT-féle GYÁR R.-T.

Budapest, IX., Ipar-ucca 15-21.

Telefon : 35-0-03

Olvasson

Nyolcvan évvel ezelőtt — 1856. február 17-én halt meg Heine Párisban felcserélve a „matrac-sírt“ a montmartrei igazi sírral. A Harmadik birodalom azonban frissen őrzi a gyűlöletet a költővel szemben. Julius Streicher „a mult század egyik legnagyobb zsidó disznójának“ nevezi a nyolcvan éves halotti évforduló alkalmából azt az embert, akinek — hogy mást ne mondjak — a Loreley című dalát naponta sok millió német énekli. Igaz, hogy a Loreley szövege alá az van írva: „ismeretlen szerzőtől“.

Olvasson

Lipschitz Jakab, a palesztinai Nes Ziona község rabbija, a Hajeszod című hetilap egyik kiadója és szerkesztője beiratkozott a jeruzsálemi egyetem bölcsészeti fakultására és hetenkint négyszer beutazik Jeruzsálemba a kollégiumok hallgatására. Rabbi, szerkesztő és kiadó urak, itt a jó példa! Tanulni sohasem késő...

Vasárnap lesz a Hitközség képviselőtestületi választása

A választás színhelye: VII. Sip ucca 12, III. em.

Mindenki csakis a Hitközségi Párt listájával szavazzon, hogy a szavazatok impozáns tömege fokozza fel **Stern Samunak**, a megválasztandó elnöknek, valamint a megválasztandó előljáróságnak erejét arra a nagy küzdelemre, amely a mai nehéz időkben a hazai zsidóság legszentebb erkölcsi javai érdekében reájuk hárul.

STERN SAMU beszéde a közvacsorán

Több, mint ötszáz főnyi előkelő közönség volt jelen a Hitközségi Párt keddi esti nagy vacsoráján a Goldmark-teremben. A vacsorán résztvett Stern Samu, a Pesti Izr. Hitközség elnöke, az asztalfőn láttuk Glückstahl Samu elnökhelyettest, dr. Brúdy Ernő országgyűlési képviselőt, Nagy Andor, Drucker Géza, Vér. es Emil, dr. Rosenák Miksa, Zahler Emil előljárókat, Krámer Miksát, a Szentegylet elnökét, úgyszólván kivétel nélkül a körzetek vezetőségi tagjait, továbbá a *frontharcosok* szépszámu küldöttségét.

Alig fejeződött be a nagyszabású rendezett vacsora, a közönség tüntető lelkesedéssel hívta szólásra a Hitközségi Párt közszertartásban álló ügyvezető elnökét:

Nagy Andor

előljárót:

Mélyen tisztelt Választópolgárok, kedves Hittestvéreim! Ebben az idényben ez a második vacsora és ennek a vacsorának különös jelentőséget ad az, hogy néhány nap múlva, március 1-én vasárnap választás lesz, amikor a Pesti Izr. Hitközség megválasztja a maga parlamentjét.

— Kedves Hittestvéreim! Ott, ahol ilyen lelkes a hadsereg, ott biztos a mi győzelmünk! (Ugy van, úgy van!) Épen ezért Önöket a legmelegebben, szívem mélyéből üdvözlöm és amikor ezt teszem, emelem poharam és azt kívánom, hogy Önök és kedves Családjaik, boldogságban és megelégedettségben éljenek. (Nagy taps.)

A vacsora következő szónoka

Dr. Burger Dénes

volt, aki a következőket mondotta:

— Mélyen tisztelt Hittestvéreim! Méltóságos Elnök Uram! Kezdhetném helyüött úgyis: Chotoszi, oviszi, engem azonban ide

nem a büntudat hozott, nem azért jöttem ide, hogy a multért vezekeljek, hanem a meggyőződésem hozott ide és annak belátása, hogy soha nagyobb egységre a magyar zsidóságnak, de az egész világ zsidóságának nem volt szüksége, mint ma! (Ugy van!) Befelé és kifelé kell egységet hirdetnünk és a mulira nézve már dr. Buday-Goldberger Leó ömértósága is megállapította, hogy az a tény, amely szerint a Pesti Izraelita Hitközség és az Országos Izraelita Iroda elnöksége egy személyben egyesült, helyes volt! (Ugy van!)

— Egységet kell hirdetnünk, mert sem a zsidóságnak, sem az Elnök úrnak háta mögött nem áll impérium, mögötte egyedül a választópolgárok szeretete, megbecsülése és tisztelete van! (Helyeslés.) Egységet kell hirdetnünk kifelé azért is, mert soha anyagilag erkölcsileg nem tépázta meg bennünket anynyira, mint ma, amikor a kenyeret veszik ki szánkból, erkölcsi értékeinken taposnak, ma kell erőt nyujtanunk Magyarországnak és Középeurópa első hitközségének, a Pesti Izraelita Hitközségnek és vezetőségnek! (Éljenzés.)

— Isten áldesse a Pesti Izraelita Hitközség elnökét és egész előljárói karát! (Nagy éljenzés és taps.)

Gábor Gyula

emléklapos százados emelkedet ezután szólásra és a Frontharcos Szövetség zsidóhitű tagjai nevében tartotta a következő, szép beszédet:

— Csaknem egy esztendővel ezelőtt adta meg nekem a lehetőség, hogy erről a helyről szólhattam Önökhöz, a zsidóvallású magyar frontharcosok nevében és képviselőként. Akkor megbélyegeztem azt a törekvést, hogy egy kisdud és jelentéktelen csoport bizonyára nem az önzetlenség, hanem a „sacro egoismo” nevében, frontharcos jelszóval és felekezeti alapon akart meg nem indítani a harcot értelmünk jéréni. Ma ismét azért

vagyok itt, hogy az ilyen törekvések ellen az Országos Frontharcos Szövetség zsidóval-lású magyar frontharcos tagjai nevében leg-határozottabban tiltakozásomat fejezzem ki.

— Ha körülnézünk a gazdasági és társadalmi életben, elszomorodott lélekkel látjuk, hogy a zsidóhitű magyarokat másodosztályú polgárokká degradálták, amikor az egyetemeken fiainkat az utolsó padba ültették, holott az apák a frontokon, a poklok halált hozó fergetegében az első sorban harcoltak és a keresztényhitű magyar testvérekkel együtt kerültek jeltelen sírba. (Nagy taps.) Ott nem volt különbség zsidó és keresztény között, ott nem volt első és másodosztályú harcos, ott mindenki egyforma volt.

— Ezt a mentalitást hoztuk mi, akiknek a kegyes sors megengedte a hazatérést, — haza — ez a felfogás hatja át egész bensönket és ez a szellem talál meleg otthont az Országos Frontharcos Szövetségben, amelyet épp a napokban nyilvánított a belügyminiszter hivatalosan is a frontharcosok egyedüli érdekképviselői szervének és amelyben bensőséges, meleg együttérzésben testvériesül a zsidó- és a keresztényhitű magyar. Ennek a harmóniának szegődött most, a hitközségi választások előesőjén ellenségévé az a kisdéd és jelentéktelen csoport, amelynek önző céljait kell most is megbélyegeznünk, mert, mint az Elnök úrhoz írt memórándumunk mondja:

„Mi magyar frontharcosok, kik zsidó hiten imádjuk az Istent, magasabb nemzeti, frontharcos és hitfelekezeti szempontból ismét őrt állunk és ismét a legerélyesebben tiltakozunk — még hitfelekezeti belső vonatkozású ügyekben is — bármilyen elnevezés alatt zsidóvallású frontharcosokat felekezeti jelleggel tömöríteni akaró szervezkedés ellen.“

— Akkor, amikor mi, zsidóhitű magyar frontharcosok, szövetségünk keretében semmiféle felekezeti megkülönböztetést magyar és magyar közt nem ismerünk, amikor a szövetségben soha nem tapasztaltunk olyan megnyilvánulást, amely reánk káros, sérelmes vagy hátrányos lett volna, akkor ennek a nem kitűnni, de feltűnni akaró kisdéd csoportnak felekezeti kihangsúlyozásával veszélyeztetve látjuk az Országos Frontharcos Szövetség példás felekezeti harmóniáját. (Nagy éljenzés és taps.)

— Hiszem és tudom, hogy felfogásom egyezik nemesak az Elnök úr ömélőssága és az előljáróság felfogásával, hanem az itt megjelentek mindegyikének felfogásával is és éppen ezért azt kérjük, hogy az általam ismeretett mozgalommal szemben a hitközség minden közösséget tagadjon meg! (Ugy van.)

— Bennünket pedig, az Országos Front-

harcos Szövetségben tömörül zsidóhitű magyar frontharcosokat, — mindenkor ott fog-nak találni a hitközség igazságos ügye mellett.

A közönség élénk helyeslése és tapsai után kezdte beszédét a hitközség elnöke:

STERN SAMU

— Mélyen tisztelt Uraim! Tegnap érkeztem meg egy külföldi útról és mielőtt elutaztam volna, azt a kívánságomat fejezem ki, hogy ezen a hitközségi vacsorán én nem óhajtok beszélni. Most, amikor megérkeztem és látom a helyzetet és szituációt, mégis elhatároztam, hogy bizonyos politikai vonatkozások folytán is, ezen a mai vacsorán felszólalok. (Halljuk, halljuk).

— Felszólalásom tárgya nem a választás, mert azt hiszem, hogy a választás eredményével mi már — ezt szerénytelenség nélkül megállapíthatjuk, — tisztában vagyunk. Nem is érdekel engem semmiféle kisdéd megmozdulás, még akkor sem, ha plakátjain frontharcosnak hirdeti magát, mert mindaddig, amíg a frontharcosok zöme, krémje itt áll mellettünk, addig bennünket nem érdekelhetnek az olyan kis, apró csoportok megmozdulásai, amelyek nem egyebek, mint egyéni érdekek szolgálói. (Taps.) Az a frontharcos gárda, amely mögöttünk áll, az tudja, hogy nélkülözések árán is kitart a magyar zsidóság érdekei mellett.

— Mélyen tisztelt Uraim! Nem az a fontos, van-e ellenzék, vagy nincs! Az a fontos, hogy a magyar zsidóság kifelé milyen egységet tud mutatni, mert hiába állította be Nagy Andor igen tisztelt barátom a magyar zsidóságot, úgy, mint egy nagy hadsereget, a vezérkartól a közlegényig, — nem ér a vezérkar semmit, ha a közlegények tömege nem áll a vezérkar mögött és nem követi utasításait. Abból a szempontból fontos a választás, hogy azt lássák kifelé, azt lássák ellenségeink, hogy a magyar zsidóság mint egy ember, közös elhatározással, egymást megértve ott áll és küzd érdekeiért. Azt kell azoknak látniuk, hogy bármilyen sötétek is az idők és bármilyen sötétek is a felhők, de mi ott állunk és ott fogunk állni a vezetők mögött abban a harcban, amely kell, hogy megvédje a mi igazságunkat, mi ott állunk, még nélkülözések és lemondások árán is, azon a vártán, amely nem enged a magyar zsidó-

ságot külföldről ide behurcolt alapokon tönkretenni! (Éljenzés és taps.)

— Mélyen tisztelt Uraim! Amikor mi most reméljük, hogy a választások alkalmával hittestvéreink nem fognak arra az álláspontra helyezkedni, hogy „miért menjünk el szavazni, úgyis biztos a győzelem“, hanem megértik, hogy azért kell elmenniük szavazni, hogy nagy egységet és tömörülést mutassunk, akkor engedjék meg, hogy szóljak azokhoz az urakhoz is, akik ezúttal nem tudnak bejutni a képviselőtestületbe, hiszen nem lehet mindenki képviselőtestületi tag, nem lehet mindenki vezető, de sokszor nagyobb vezető a közlegény, min! az, aki benn van a vezetőségben. Azt mondom nékik, meg fogjuk találni az utat és módot, megadjuk a lehetőséget, hogy erejét, ambícióját és képességeit, mindenki a magyar zsidóság szolgálatába állítsa.

— Mélyen tisztelt Uraim! Még egy sajnálatos körülményre kell felhívnom az Önök figyelmét. Önök bizonyára látták azt, hogy bizonyos kék kérdőíveket köröznék az egyes vállalatoknál és látják, hogy meg kell mondani, kinek milyen tisztviselője van, mi a vallása és mennyi a jövedelme? Kényes kérdés ez, talán nem is nagyon helyes ilyen nagy közönség előtt bolygatni, én azonban felelősségem tudatában és felelősségem érzetében, igenis szóváteszem ezt a kérdést, első sorban azért, mert illetékes hely azt jelentette, hogy e kérdőívek kibocsátása nem selekcteti kérdés szempontjából történt. Én ezt kötelességszerűen elhiszem. De fájdalommal kell megállapítanom, hogy vannak egyes vállalatok, amelyeknek vezetői és tulajdonosai, vagy gerinctelenségből, vagy félelemből már most kezdik a zsidó tisztviselőket elbocsátani. (Pfuj!)

— Ez a kérdés kell, hogy foglalkoztasson bennünket! (Ugy van!) Ezzel a kérdéssel a jövőben igenis foglalkozni kívánok oly irányban, hogy egyrészt a vállalatoknak vezetői vagy tulajdonosai mellé odaállunk, de másrészt olyanokkal szemben, akik túllőnek a célon és zsidó tisztviselőket megfosztanak állásuktól, ezekkel szemben is állást foglaljunk és próbáljuk megvédeni azoknak a kenyerét, akik ezt munkásságukkal, becsületességükkel és szorgalmukkal szereztek meg. (Éljenzés és taps.)

— Mélyen tisztelt Uraim! Mi most háboruban vagyunk. Ebben a háboruban az emberek életéről, az emberek kenyeréről van szó. Mi nem támadó és nem olyan fellépéssel tudunk a mai nehéz viszonyok között eredményeket elérni, hogy mi szembeszálljunk azokkal a hatalmakkal, melyekkel szemben mi gyengék vagyunk, de az összetartás, az egység meg fog védeni bennünket azoktól a veszedelmektől, amelyek a mi kenyerünket, existenciánkat és évtizedeken keresztül felépített eredményeinket el tudnák pusztítani.

— Igen tisztelt Uraim! Ezt át kell érezni a magyar zsidóság minden egyes tagjának és ha megértetjük mindenkivel, hogy nem az egyéni érdekeket kell nézni, hanem az egész zsidóság érdekét, mert ezen keresztül tudja megvédeni mindenki a saját érdekét, akkor mélyen tisztelt Uraim, a vezérkar teljesítheti kötelességét és akkor, azt hiszem, hogy végre nehéz idők után, nehéz idők után azért mondom, mert el kell készülni nagyon nehéz időkre, de ezeket is le fogjuk tudni győzni és talán össze fogunk jönni ebben a teremben, talán sokkal többen, mint ma és akkor azt mondhatjuk, Istenem, végre eljött az a nap, hogy mi zsidók, jogaink és törvényeink alapján egyforma, egyenlő polgárai vagyunk ennek az országnak, annak az országnak, amelynek felépítéséhez, felvirágoztatásához, az utolsó hatvan évben mi úgy járultunk hozzá, min! a más felekezetek közül — kimondom nyíltan — különbül senkisével!

A közönség percekig tartó tapssal és éljenzéssel fogadta az elnök beszédét.

GYÁSZISTENTISZTELET KASZAB ALADÁR EMLÉKÉRE. A pesti Izr. Hitközség előljárósága néhai nagynevű elnöke, Kaszab Aladár emlékezetére halálának évfordulója alkalmából a Hősök Emléktemplomában kedden este gyászistentiszteletet tartott. A szertartáson Ábrahámson Manó főkantor funkcionált, az előljáróság képviselőjében dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes gyújtotta meg az emlékmécset, dr. Groszmann Zsigmond rabbi emlékezett meg az elhunyt nagy emberbarátról, akinek emléke alkotásaiban maradandóan él tovább.

Olvasom

Georg Althaus evangélikus lelkész 6 hónapi fogházra ítélte a braunschweigi törvényszék, mert templomi beszédét azzal kezdte, hogy: „Isten óvja meg Izrael szegény üldözött népét”. Az ítélet indokolásában kimondja, hogy ámbár az egyház belügye, hogy ne ürje meg, hogy egy lelkész a teremtő segélyét kérje egy olyan népre, mint a zsidó, de mégis súlyosan elítélendő, ha egy lelkész a zsidó népet üldöznek és védtelennek állítja be azért, mert a párt, az állam s a nép él önvédelmi jogaival.

GYÁSZISTENETISZTELET ADLER

GYULA EMLÉKÉRE. A Pesti Chevra Kadisa Izr. Szentegylet boldogult emlékü díszelnökének, néh. Adler Gyula emlékére 26-án, szerdán d. u. 5 órakor a Dohány ucai templomban gyászünnepelet tartott, melyen a főkántori funkciókat Linetzky Bernát végezte és dr. Groszmann Zsigmond rabbi emlékezett meg Adler Gyula hervadahatatlan érdemeiről.

A BUDAPESTI V. KER. IZR. NŐEGYLET február 22-iki bálja a Vigadó fényesen díszített termeiben ragyogó keretek között, szép eredménnyel folyt le. Nemcsak a főváros, hanem a vidék zsidótársadalmának is az elitje jelent meg és vidámság és jó hangulat töltötte meg a termeket, a szíveket pedig az a jóleső érzés, hogy a szegények ügyét segítette a jó kedv.

A VAC JELMEZES PURIMI MULATSAGA. A Vac mindig sikeres púrimi jelmezes táncestélyét az idén március 7-én szombaton este fogja megtartani a Wesselényi u. 7. sz. alatti Goldmark-teremben; mely iránt már is nagy az érdeklődés. Meghívó igénylések a VAC titkárságához Wesselényi u. 44. (Telefon: 44-0-85.) intézendők.

A FIUÁRVAHÁZ TEMPLOMI DISZHANGVERSENYE. Fényes külsőségek között, sokszázfőnyi előkelő közönség jelenlétében tartotta meg vasárnap az izr. fiúarvaház nagyszabású templomi díszhangversenyét. A fiúarvaház vezetősége Vida Jenő felsőházi taggal, az inté-

zet elnökével és dr. Horváth Lipótné elnökasszonnyal az élen teljes számban jelent meg, a közönség soraiban a társadalmi élet számos kitűnőségét láthattuk. A műsor méltó volt ahhoz a rendkívüli érdeklődéshez, amely a hangverseny iránt már hetek óta megnyilvánult. A szereplők: Relle Gabriella, Pécsy Blanka, Zoltán Irén, Lendvay Andor, Nád László, Horváth László és Szűcs Gábor művészetük legjavát adták.

FÉLÁRU HAJÓUTAZÁS PALESZTINÁBA. A Lloyd Triestino Triesti Tengerhajózási Társaság, melynek közismert kitűnő hajóival az utolsó évtizedben negyedmillió utas utazott Palesztinába, most hogy a különféle palesztinai szervezeteknek Palesztina-építő munkáját megkönnyítse és hogy mindazoknak, akik látni és élvezni akarják azt a hatalmas fejlődést, melyet az ország az utóbbi évtizedben elért, az egész életre felejthetetlen élményeket magában rejtő palesztinai utazást lehetővé tegyen, az év április 1-től május 23-ig, amikor a palesztinai tavasz teljes pompájában bontakozik ki, a Triesztből és Genovából hetenként többször induló rendszeres járataival félárú utazásokat rendez. Ez a hallatlan nagy kedvezmény kizárólag ahhoz a feltételhez fűződik, hogy az utasok az oda-vissza jegyet megváltsák. Ennek figyelembevételével a hajójegy az első osztályon pompás luxusellátással együtt Triesztől vagy Genovától Haifaig és vissza P. 460, a kitűnő turista osztályon 2 vagy 4 ágyas, kizárólag tengerrenózó külső kabinban és ugyancsak elsőrangú ellátással együtt P 195.50. A hajókon szigorúan rituális konyha és külön rituális étterem is van. Ezen utazások alkalmából az olasz államvasutak a határtól a kikötőig és vissza, egyéni utasoknak is 50%-os vasútjegy kedvezményt adnak.

FELHÍVÁS A ZSIDÓ SZÜLŐKHOZ. Felkérjük az igen tisztelt szülőket, hogy ha gyermekeik házitánításra szorulnak, jelentsék ezt be titkárságunknál, ahol elemi, közép és kereskedelmi iskolások házitánításban és egyes tárgyak (héber, bár-micvó, latin, német, hegedű, zongora stb.) oktatásban jártas állásnélküli tanítók és tanárok csekély díjazás mellett állanak rendelkezésükre. Orsz. Izr. Tanítóegyesület, VII., Wesselényi u. 44. Telefon: 44-0-45.

Választási beszédek

A választást megelőző két hétben az összes körzetek választási gyűléseket tartottak zsufoolt termekben, lelkes hangulat mellett. Ezeknek a gyűléseknek nem is volt agitációs célja, hiszen az egész hitközség tömör egységben áll a mai vezetőség mellett. Inkább demonstráció akart ez lenni és a felekezeti élet minden számottevő tagja részt kért és részt vett ezekben a demonstrációkban, amely körülmény csak igazolja a hitközségi vezetőség mai strukturája iránti teljes bizalmat.

A gyűlések lefolyását helyszűke miatt nem közölhetjük, ellenben közre adjuk az érdekesebb és jelentősebb beszédeket abc-sorban.

Bánó Dezső

— A hitközség mostani választásával kapcsolatban arra kérem Önöket, szeretett zuglói hittestvéreim, hogy akár van ellenzék, akár nincs, zárt sorokban vonuljanak március elsején az urnák elé, mert gyönyörű szép lesz, ha azt tudjuk majd dokumentálni, hogy a szavazóknak nagy többsége ment el az urnákhoz és adott bizalmi szavazatot a mostani vezetőségnek. Ezzel a világ előtt is kifejezésre juttatjuk, hogy a hitközség vezetése a pesti zsidóság megítélése szerint a legjobb kezekbe van letéve, továbbá azt is, hogy a pesti zsidóság nagy érdeklődéssel viseltetik felekezetének ügyei iránt. Ez a választás a magyar zsidóság összetartásának erőpróbája kell, hogy legyen!

— Dési Géza barátom felsorolta mindazokat a nemes intézményeket, amelyeket a hitközség fenntart. Ha bármennyit mondunk is ezekről, nem elegendő ahhoz, hogy az intézmények fontosságát kifejezésre tudjuk juttatni kellőképpen. Büszkék is vagyunk rájuk valamennyien, ha jön egy külföldi és bemutatjuk neki a hitközség intézményeit, mindegyik szemeiben a csodálat és elismerés csillog.

— Oly urak vannak a hitközség élén, hogy hála kell adnunk az Istennek, amiért ezt a garnitúrát összeállította számunkra. Ennek a vezetőségnek tovább kell folytatnia a megkezdett munkára, mert az a mi lelkünk-

nek megnyugvást jelent, hogy a zsidóság sorsát az elkövetkező években oly kezekbe tesszük le, amelyek már minden tekintetben kiállották a próbát.

— Ha összetartunk és tényleg tömegesen megyünk el szavazni, akkor ez a választás fényes dokumentum lesz a spontán megnyilatkozó bizalomnak. Önmagunk érdekeit szolgáljuk, ha szavazni megyünk, teljesítse tehát mindenki saját magával szemben kötelességét! (Taps.)

Biró Samu

ny. iskolaigazgató lépett a szónoki emelvényre, és pedagógiai szemszögből vizsgálva megállapította, hogy a Pesti Izraelita Hitközség oktatásügyi feladatainak a legteljesebb mértékben megfelelt.

Dr. Friedmann Ignác

kormányfőtanácsos, ügyvéd emelkedett ezután szólásra, aki beszédében hangsúlyozta, hogy a Pesti Izr. Hitközség legdöntőbb jelentőségű feladatának, a tradíciók ápolásának, minden tekintetben megfelel és ez így is van jól, mert a zsidóság létének alapja a hagyományok tisztelete.

A szolidaritásról beszélt dr. Dési Géza — mondotta a szónok — ez kell, hogy a zsidóság eszménye legyen. A zsidó szívről ne beszéljünk, annak áldozatkészége közismert, nem szólva azokról, akik csendben segítik a nyomorultakat és éhezőket, de ezen túlmenően egyes intézményeket.

Ismét csak szolidaritásról beszélhetek, mert a mai világban nem úgy akarnak bennünket elpusztítani, mint a Makabeusok idejében, amint ezt Eszter könyvéből olvashatjuk, hanem úgy akarnak megsemmisíteni bennünket, ahogyan a Talmud is írja: a szegény ember olyan, mint a halott. Gazdaságilag akarnak tönkretenni bennünket és ez ellen kell küzdenünk, ehhez kell a zsidó szolidaritás.

Ezt a szolidaritást kell belevinnünk a mostani választásokba is és olyan emberek megválasztása érdekében kell összefognunk, akik a hitközséget — mint már említettem — a vallás és a tradíciók szellemében vezetik.

Ezen a Mezői Vilmos intézett szavakat a nagygyűlés közönségéhez, amelyben a zuglói zsidóságnak lelkére kötötte, hogy a március elsejei választáson méltó módon mutassák meg, hogy a XIV. kerületi körze-

zsidósága felismerte kötelességét és tömegesen jelenik meg az urnák előtt.

Dr. Gál Jenő

— Tisztelt barátaim! A mai időkben, amikor a zsidóságot minden oldalról elnyomni igyekeznek, amikor kék statisztikákat készítenek, azt mondom, mindenki menjen az urnákhoz, mert minden szavazat tiltakozás az ellen a felfogás ellen, amely bennünket fojtogat.

— Testvéreim! Én azt mondom nektek, hogy abban az összefogásban, amely egy ilyen választásnál megnyilatkozik, sokkal több jelentőség van, mint amelyet az avatatlankok és a tömegek éreznek. Mutassuk meg azokat a zárt sorokat, amelyek azok mögé állnak, akik a mi igazságunkat képviselik és érdeklünkben dolgoznak. Okosan és önzéretesen kell a zsidó ügyek szolgálatába állnunk és az a jelszó vezessen bennünket: Hitünkért mindent, hitünket semmiért!

Dr. Glücksthal Samu

— Boldog vagyok, — kezdte szavait, — hogy itt megjelenhettem és felszólalhatok, mert viszontlátom azokat a férfiakat, akikkel már 45 esztendeje irányítjuk a lipótvárosi zsidóság ügyeit, de annál jobban fáj nekem, hogy nem lehet közöttünk Sándor Pál, akit a mélyen tisztelt elnök úr elokvens és kegyeletteljes szavakkal elparentált. Én itt, régi barátaim társaságában azt mondhatom, hogy mi a kegyeletnek és szeretetnek zászlaját hajtjuk meg a mai alkalommal is Sándor Pál előtt és utolsó lélekzetvételünkig is vissza fogunk emlékezni Sándor Pál nagy egyéniségére.

A mi mélyen tisztelt elnökünk bevezető szavaiból kicsillámlott az elismerés hitközségünk nagyon érdemes elnökének és munkatársainak irányában (éljenzés), amelyek körébe csekélységem is beletartozk. Ha csak rólam volna szó, az ő elismerő szavait elhárítanám, de amikor az előljáróság egyetemességével szemben

fejezte ki elismerését, akkor emelt fővel, félretéve minden szerénységet, büszkén hirdetem, hogy az előljáróság elnökünk bölcs vezetése alatt, az elismerésnek ezen szavaira igenis rászolgált. (Nagy taps, zajos helyeslés.) Az előljáróságban hatalmas munka folyik és az előljáróság minden egyes tagja a lelkében élő egész odaadását, fanatizmusát, szívének minden dobbanását a zsidóság oltárára teszi. Mindnyájan büszkén vallhatjuk, hogy amit a Pesti Izraelita Hitközség az évek során végzett, az felemelte a hitközséget a magyarországi erkölcsi testületeknek legelső színvonalára, legelső pozíciójába! (Ugy van!)

Büszkén állapíthatjuk meg, hogy akár kulturális, akár közoktatási, akár karitatív szempontból vizsgáljuk a Pesti Izraelita Hitközség munkásságát, a hitközség előljárósága, képviselőtestülete és választmánya, de a hitközség minden egyes tagja hűségesen és becsületesen megtette a kötelességét.

Tizenkét év óta foglalok helyet a hitközség előljáróságában és ha magam elé idézem a hitközség 12 év előtti szituációját, látom hogy milyen állapotban van a kórház, milyen állapotban vannak az iskolák, látom, hogy a kerületek nincsenek ellátva templomokkal, a meglévő templomok pedig elmaradotak és elhanyagoltak. Méltóztassék most a templomot a mai formájában megvizsgálni! A templom, amely házak közé volt ékelve, miként került ki egy térre, hogy a maga szépségében és hatalmasságában mutatkozzék. Nézzük a Hősök Emléktemplomát, amely örökké hirdetni fogja, hogy a magyar zsidóság életével és vérével eleget tett hazája iránti kötelességének.

Ha a mai helyzetet a 12 évvel ezelőttivel összehasonlítjuk, akkor mindenki, akiben van igazságérzet, kell, hogy elismerje azt a rendkívül nagy fejlődést, amely ezen — különben egészen rövidre fogott — két időpont között mutatkozik.

Büszkeséggel állapítom meg, hogy minnezen eredmények elérése után — amelyek pedig súlyos pénzügyi áldozatokat jelentettek a hitközségre nézve —

annak ellenére is, hogy az adóbevétel körülbelül 200.000 pengővel csökkent, a racionális pénzügyi gazdálkodás folytán a hitközség pénzügyi helyzete egyensúlyban van. (Éljen Nagy Andor!)

Mélyen tisztelt Nagygyűlés! Szüksége van a zsidóságnak a megalkotott organizációra akkor, amikor azt látjuk, hogy Szent István történelmi országában nem jut érvényre az a hagyomány, amely annakidején nem csupán a zsidóság munkájának és érdemeinek elismeréséül hozta meg az emancipáció és recepció magasztos törvényeit, hanem a magyar nép természetében rejlő szabadságérzet és igazságszeretetet is hozzájárult ehhez. Ma a zsidóságot gazdaságilag el akarják gyengíteni és az ország közgazdaságából ki akarják kapcsolni, de akik ezt csinálják, nincsenek tisztában a gazdasági erők mechanizmusával. Egy országot gazdaságilag helyrállítani azzal, hogy egy erőteljes rétegét kikapcsolják, — nem lehet! Csak úgy lehet helyreállítani, hogy minden egyes gazdasági faktor érvényesülését lehetővé teszik.

Egy modern Menenius Agrippára volna Magyarországnak szüksége, aki megmagyarázná, hogy az állami élet olyan, mint egy órás emberi szervezet. Aki az állami élet egyik legfontosabb szerve ellen vét, azt szabad érvényesülésében akadályozza, ugyanazt teszi, mint aki az emberi szervezet egyik nemes alkatrészének munkáját ássa alá.

Aki velem együtt ősz fejjel hat évtizedre tekinthet vissza, azt kell mondanunk, hogy soha a zsidó hitközség vezetősége oly férfiasan, becsületesen, magyarosan és a zsidó érdekeket állandóan szem előtt tartva nem végezte kötelességét, mint a mai elnök és az előljáróság. Én mint ennek a kerületnek régi tagja, büszkén és odaadással csatlakozom ahhoz a zászlóhoz, amelyet fennen lobogtat Stern Samu. (Éljenzés.)

Dr. Spitzer József

Az elmúlt vasárnapon ugyanebben az órában temettük nagy halottunkat. Sándor Pált. (A közönség ezután fellálva hall-

gatja az elnök szavait.). A temetésén megjelent tömegek, az emberek szemében megcsillanó könnyek, az arcokon jelentkező gyász és fájdalom mindennél ékesszólóbban hirdette, hogy ki volt és mi volt Sándor Pál. De hirdeti egyúttal azt is, hogy a zsidó tömegek hálásan és kegyelettel emlékeznek meg azokról, akik az ő érdekükben bátran és önérzetesen síkra szállnak és küzdenek. Mi, a Hitközségi Párt tagjai, különösen gyászolunk, mert Sándor Pál volt a mi pártunk egyik leglelkesebb megalapítója és első érdemdús elnöke. Sándor Pál, midőn a zászlót kibontotta, a tegnapi hetiszakasz egyik mondatát tanította nekünk, mondván: „Válasszatok olyan férfiakat, akik derekak, istenfélők és igazságszeretők!” Ehhez hozzáfűzte még saját tanácsát: Válasszatok mindenkor olyan férfiakat, akik önérzetesek, gerincesek és lelkesek. Mi nem hódolhatunk Sándor Pál emlékének jobban, mint úgy, hogy megfogadjuk tanításait. Hódoljunk e pillanatban az ő emlékének úgy, hogy honoljon e teremben néma csend.

Vértés Emil

Igen tisztelt Hittestvéreim, ehelyen is kijelenthetem, hogy szeretettel ragaszkodom a józsefvárosi zsidósághoz, mert hitű, hagyományainkhoz erőteljesen ragaszkodó zsidó testvéreink mindenkor oszlopai voltak a hitközségnek, s ugyanakkor megmaradtak hazafias becsületes magyaroknak is.

A józsefvárosi zsidóság ezideig nem volt abban a helyzetben, hogy méltó templomban tarthatott volna istentiszteletet, de kitartóan várt arra, hogy ez a régi vágya teljesedésbe menjen és tisztelettel adózom annak a kitartásnak, mellyel a templom felépítését szorgalmazták. Biztosítom önöket, hogy most már Önökkel együtt — mint egyszerű tagja a józsefvárosi zsidóságnak — fogom én is szorgalmazni a templom felépítésének az ügyét és addig nem nyugszunk, amíg ez a jogos kívánság nem teljesül és a józsefvárosiak templomát Isten dicsőségére fel nem szenteliük. (Nagy taps.)

Soha nehezebb időkhöz nem járult az urnák elé a pesti zsidóság, tudjuk mennyi igazságtalan támadás és meg nem érdemelt gyűlöletnek vagyunk kitéve, de ez nem szabad, hogy bennünket elcsüggyesszen, mert a zsidóság mindenkor meg-

tette hazafias kötelességét és épen ezért megingathatatlanul követeljük a szabad vallásgyakorlást, az emancipációt és a recepciót, a jogegyenlőséget és az egyenlő elbánást! (Taps.) A költő szavaival fejezem be: „Nem lesz mindig éjszaka, megvirrad még valaha!” Ha összefogunk, ha bátorságunkban meg nem ingunk, ha reménységgel és Istenbe vetett hittel bizunk saját összetartásunk áttörhetetlen erejében, akkor a virradat közeledni fog, mert közeledni kell és ránk szebb és boldogabb jövő fog következni. (Nagy éljenzés és taps.)

Wertheimer Lajos

— A Józsefváros ma a fővárosnak egyik legnagyobb zsidó kerülete és igazán megérdemli, hogy a hitközség vezetősége ezt a kerületet a maga jámbor törekvéseiben a leg-hathatósabban támogassa. Azok közé tartozom, akik a Józsefvárosnak mai bensőséges hitéletét több, mint negyven évvel ezelőtt megalapozták és mint a józsefvárosi „Emberbarát Jótékony Egylet” alapítója és tizenhét évén át volt elnöke, talán a legelsőik között szerepeltem, akik a későbbi jó-

zsefvárosi templomkörzet alapjait lerakták. Mi voltunk azok, akik itt a Józsefvárosban az első templomot létesítettük, amelyet még Istenben boldogult Kayserling főrabbinak avatott fel. Mi tartottuk azt fenn minden áldozatkészségünkkel, anélkül, hogy a hitközség anyagi támogatását erre a célra igénybe kellett volna venni. Boldog, szép idők voltak ezek, a fejlődésnek, virágzásnak korszaka volt ez és a józsefvárosi zsidó intézmények is eredményesen tudtak fejlődni és erősödni. Így jött létre a józsefvárosi zsidó intézmények egész sorozata, ezek között a józsefvárosi zsidó elemi iskola és óvoda. Sajnos, az idők járása megfordult azóta. Nehéz és viharos idők következtek be, most azonban közös erővel fog összeismét a Józsefvárosnak minden zsidó polgára, hogy vallásos intézményeinket új erőre segítse.

Dr. Riegler Bernát felszólalása után dr. Körmöczy Zoltán főorvos intézeti szavakat a nagygyűlés közönségéhez, aki ugyancsak elítélte a jelentéktelen ellenzéki megmozdulást, majd örömmel regisztrálta, hogy a józsefvárosi zsidóságnak méltó templom felépítését ígerte.

Olvasom

Garmisch Partenkirchenben a magyar versenyzők a „Zwei Mohren” című vendéglőben voltak elszállásolva. A magyarok talán nem tudták, hogy ez német részről bizonyos célzás és faji bizalmatlanság akar lenni a magyar fajtisztasággal szemben. A mai keresztény és zsidó magyarság nem tudja, de azok az alapos németek tudják, hogy valamikor a „zsidó Budapesten” a „Zwei Mohren gasse”-ban, azaz a „Két szerecsen” (most Paulay Ede)-utcában laktak tömegesen. Óvatosságból tehát betelepítették őket egy ilyen nevű szállodába, gondolván arra, hogy a verseny befejezése után a mór megtette kötelességét és — a mór mehet...

HEVESI SIMON ÉS KISS ARNOLD
IMAKÖLTÉSZETE AZ IMIT FELOLVASÓ
ÜLÉSÉN. Az Izraelita Magyar Irodalmi
Társulat március 4-én, szerda délután 6
órákor a Pesti Izraelita Hitközség dísz-

termében felolvasó-ülést tart, amelyet Csörgő Hugó vezet be verseivel. Dr. Hajdu Miklós bemutatja és méltatja Hevesi Simon és Kiss Arnold új imakönyvét, amelyekből Bartos Gyula, a Nemzeti Színház örökös tagja, költői részleteket szaval, a Dohány uccai templom énekkara Donáth Ede karnagy vezetésével ünnepköszöntő dalokat ad elő. A felolvasó-ülésen az IMIT szívesen lát vendégeket. A belépés díjtalan.

MIRJAM. Vasárnap, február 23-án délelőtt avatta fel a Mirjam, mizrahi női csoportjának kuratóriuma Dohány utca 57 szám alatti leányotthonát. Az otthon alapjául Lindenbaumné, óbudai Freudiger Sára nagylelkű hagyatéka szolgált, ebből és a lelkes önzetlen hölgygárda munkájából keletkezett a leányotthon. Munk Miklósné elnöki megnyitója után Lindenbaum Lipót tartott emelkedett hangú beszédében vázolta az otthon múltját és jövőjét. Az előkelő közönség sorában ott volt Munk Gábor és neje, Mayer Miklósné, Spitz Sándorné, dr. Ungár Sándorné, Spitz Márta, Frankl Lajosné, dr. Dach Gézané és még sokan mások.

A VII. KERÜLETI IFJUSÁGI CSOPORT
kedd esti előadó estjén dr. Riegler Tibor
„Zsidó vallásos érzés és hazaszeretet eszmé-
je” címen tartotta meg magas színvonalú, érde-
lős és értékes előadását.

„Zsidó Magyarok Nemzeti Pártja”

Az utolsó napokban színes plakátok jelentek meg a házak falain, melyeket a hitvesvérek nagy többsége meg sem tudott érteni. Mondanunk is felesleges, hogy mi, noha a sajtó, szólás és gyülekezési szabadság törhetetlen hívei vagyunk, ezt a plakátkampányt ha'ározottan elítéljük. A plakát alól hiányzik az aláírás, nem akadt a jelekezeti életnek egy számottevő tagja, aki ehhez a mozgalomhoz a nevét odakölcsonözte volna, és így az egész nem minősíthető másnak, mint komolytalan megmozdulásnak. Látszat szerint a mozgalom mögött frontharcosok állanak, ezért tehát felvilágosításért egyik előkelő frontharcoshoz fordultunk, aki a következőket mondta:

„A frontharcos szövetség nem ismer felekezeti tagoltságot és így ezt a seregbontó

megmozdulást, még zsidó szempontból is leghatározottabban el kell ítélni. Az országgyűlési képviselőválasztások idején támadt hasonló mozgalom. A frontharcosok országos vezetősége ez ellen a pesti izraelita hitközség előljáróságánál memorandumban tiltakozott.

Most ismételten tiltakozunk az ilyen felekezeti széttagoltságra irányuló törekvések ellen, mert ennek semmi léjogosultságát nem látjuk, mivel a szövetség keretein belül minden arra jogosult frontharcos — felekezetre való tekintet nélkül — megtalálja a maga helyét.

A Pesti Izraelita Hitközség teljes megértéssel viseltetik a frontharcos célkitűzésekkel szemben, s ennek értelmében képviselőket is fognak nyerni a hitközségi életben.

BINETTER JENŐ vezérigazgató kitüntetése

Binetter Jenőt, az Első Magyar Cartonlemezyár Rt. vezérigazgatóját a m. kir. kereskedelemügyi miniszter magyar kir. kereskedelmi tanácsossá nevezte ki. Binetter Jenő nemcsak az ipari és kereskedelmi téren, hanem filantrópikus munkájában is általánosan elismert és nagyrabecsült tagja a Budapest Autonom Orthodox Izraelita Hitközségeknek, ahol számos jelentékeny tiszteletbeli pozíciót tölt be.

Különösképen ismertté vált a szegények felkarolásában és támogatásában kifejtett munkásságában. Mint ilyen, az Orthodox Zsidó Népasztal Egyesületnek évek óta elnöke, ahol naponta 250—300 kereset- és munkaképtelen szegényt látnak el teljesen díjtalanul meleg étellel.

Amíg Binetter Jenő emberbaráti munkásságát az öregeknek szenteli, felesége viszont a gyermekek felkarolását tűzte ki céljául.

A „Hanna” Gyermekek Mensában, ahol Binetter Jenőné alelnöknő, 200 olyan or-

thodox zsidó vallású iskolásgyermek kap naponta ingyen ebédet, akiket szülei nem képesek eltartani.

Binetter Jenő értékes kitüntetése nemcsak az egész magyar zsidóság körében szerzett osztatlan örömet, hanem a magyar gazdasági élet reprezentánsai között is, amelynek egyik legképzettebb és legmegbecsültebb tagja.

Olvasom

Az életem az időm: ez a pénzem,
ez az egyetlen igazi vagyon,
én vagyok, míg tart és én fogyok el,
ha utolsó fillérét kiadom;
mégis szórom, tékozlom szikadatlan,
minden perccel csak nő a veszteségem
s irtóztva látom a vég nyomorát:
s figyelmeztet, hogy jön a nincs tovább.

A Pesti Naplóban most megjelent Szabó Lőrincz strófája, költői feldolgozása annak a négy héber mondatnak, amelyet némely orthodox községben még olvasni lehet a halottszállító kocsin: „Az ember aggódik pénze elmulásán. És nem aggódik napjai mulásán. Pénze nem segít rajta. Elmult napjai nem térnek vissza.”

Pater Gillet,

a dominikánus rend generálisa, budapesti tartózkodása alkalmából egy újságíróval folytatott beszélgetés során a következőket mondotta; Németországban történt meg, hogy három dominikánust bebörtönöztek. Kettő meghalt a börtönben. A harmadikat, aki életben maradt, felmentették. Tehát ártatlanul halt meg a másik kettő. Nem! Ezzel a modern pogánysággal szemben épügy harcolni kell a latin kultúra, az egyház és a humanizmus eszközeivel, mint mindennel, ami szembehelyezkedik a természettel. Ha Németországban kiirtják mindazt, ami még megvan a latin kulturából és helyére a hivatalos pogányságot állítják, akkor bajos megjósolni, mi történik Európában.

Gillet páter, a dominikánusok generálisa, a hosszúra nyúló beszélgetés során egyszer ejtette ki ezt a szót: Isten. Akkor, amikor ezt mondta:

— De legyünk optimisták. Ha Isten érdemesnek tartotta megteremteni ezt a világot, a sok bűn és balgaság ellenére, mely ettől az embereket, akkor bizonyára igaza volt. Hinni kell benne!...

Mély fájdalommal jelentjük, hogy

Dr. Berliner Vilmos úr társaságunk igazgatója

1956. február 17-én elhunyt.

Intézetünk, melynél példatlan ódaadással egy emberöltő óta működött és mindazok, akik intézetünkhöz tartoznak, mondhatatlanul sokat köszönhet neki! Nagy munkáját, melyben a végtelen áldozatkészség szelleme vezette, dacolva a hosszantartó nehéz betegséggel, haláláig pihenés nélkül végezte.

Elhunytával tehetségben, erőben és jószágban messze kimagasló egyéniség hagyott el bennünket. Aki ismerte, tudja, hogy mit veszítettünk és nem fogja emlékét elfeledni.

Drága halottunkat csütörtökön, február hó 20-án déli 12 órakor temettük a wieni Zentralfriedhof-ban a IV. kapunál.

Phönix Életbiztosító Társaság
magyarországi igazgatósága.

Friebert József cipész

VII., Wesselényi u. 14- Síp utca sarok
Autóbusz megálló.

Készítem a legkényesebb
igényeket kielégítő angol

uri cipőket

fájós érzékeny lábakra és betétre
Elsőrendű varrott uri cipők készen.

Szolid árak!

„BIKURA“ az első zsidó halászhajó

Ha fellapozzuk a zsidó lexikont „Luzzato“ címszó alatt olvashatjuk, hogy ebből a régi olasz-zsidó családból hány nevezetes férfi származott. Három orvos, két költő, négy rabbi és kabbalista, három filológus és egy matematikus. A régi familia ma élő sarja is nemsokára belekerül a lexikonba, még pedig mint az első palesztinai zsidó halászhajó tulajdonosa és kapitánya.

Luzzato kapitány, tudva azt, hogy Palesztina partjai körül kitünő a halállomány, elhatározta, hogy megszervezi a palesztinai halászfлотillát. Vagyonából az egyik triezsti hajógyárban megépítette hajóját, melyet Harry Torczyner, egyetemi tanár, a héber nyelvakadémia elnöke nevezett el „Bikura“ nak „Zsenge“-nek.

A „Bikura“ mindössze 20 méter hosszú, négy és fél méter széles, 57 tonnás kis alkotmány, két árbóca van és egy 100 lóerős Diesel-motor hajtja. Luzzato kapitány helyettese az Ausztriából származó Fränkel mérnök. A legénység 10 tagból áll, közülök hat zsidó és négy arab. Van rajtuk kívül a hajón három zsidó hajósinas is.

Néhány hónappal ezelőtt bocsátották vízre Triestben a „Bikurát“, amelynek Palesztinába vezető útja valóságos diadalmenet volt. Albánia, Rhodos és Cyprus kikötőiben lelkesen ünnepelték a palesztinai lobogó alatt úszó halászhajót, melynek állandó kikötője Jaffa.

Az első halászatok kitünően sikerültek és minden remény megvan arra, hogy a chalucok kedvet kapnak a tengeri életre és a „Bikura“ csakhamar nem lesz egyedül.

Luzzato egyike a legszebben dekorált tiszteknek, aki állandó összeköttetésben áll Dr. Munkácsi Ernővel.

HALÁLOZÁS. Súlyos csapás érte dr. Róz Jenőt, a Leszámitolóbank kiváló igazgatóját. Édesanyja, özvegy Róz Jakabné Sternberg Katalin 77 éves korában meghalt. Temetése vasárnap volt a részvét impozáns megnyilatkozása mellett.

A GYÖNGYÖSI STATUS QUO IZR. HITKÖZSÉG folyó hó 16-án, vasárnap d. e. méltó keretek között ünnepelte meg nagy nevű elnökének Ruzs Jakabnak és aelnökének Dr. Kurcz Jakabnak a hitközség szolgálatában eltöltött 25 éves jubileumát. A hatalmas kulturház jóval az ünnepély megkezdése előtt zsufolásig megtelt. Pontban fél 11 órakor Frank Henrik az előljárási legidősebb tagja nyitotta meg a Diszközgyűlést és felkérte a hitközség vezetőségéből Rosenfeld Samu, Vajda Antal és Domány Ignácot, hogy a jubiléumokat az ünnepélyre hívja meg. A Diszközgyűlésen megjelenő elnök és aelnököt lelkes éljenzés fogadta, majd az énekkar elénekelt a 122-ik zsoltárt. A jubiléumokat Frank Henrik meleg szavak kíséretében köszöntötte majd felkérte Feigl L. H. főrabbit, hogy a gyöngyösi zsidóság nevében üdvözlje őket. Feigl L. H. főrabbi Midrasokkal gyönyörűen feldíszített beszédjében felcsepenítette a 25. évnek emlékeit és mint a gyöngyösi zsidóság nagyjait aposztrofálta a jubiléumokat. Dr. Jakab Jenő rabbi a hitközség összes intézményei nevében mondotta el üdvözlő beszédét. Ragyogóan szép szavakkal ecsetelte e két nagy férfiúnak érdemdús és értékes működését és egy talmudi példázat szerint azzal áldotta meg az ünnepeltek, hogy gyermekeik hozzájuk hasonlókká váljanak. Mindkét beszéd a jubiléumokat és az egész hallgatásokat könnyekig meghatotta. Az előljárási, választmány, és képviselőtestület nevében Dr. Fuchs József hitközségi ügyész köszöntötte a jubiléumokat, magas nivóju és mély filozófiájú beszédében. Ezután Löfller Miklós a hitközségi titkára a 25 éves átfogó nagy jelentésében ismertette mindazokat az eseményeket, amelyek az ünnepeltekhez fűződtek. Drámai vonásokkal ecsetelte a háború kitörésétől napjainkig a zsidóság tragikus helyzetét és kiemelte, hogy e katasztrófákkal teljes időkben mily lankadatlan buzgósággal állottak a hitközség élén és vezették a béke és szeretet jegyében et magasztos intézményt. Ruzs Jakab elnök remegő hangon köny-

nyezve és Dr. Kurcz Jakab aelnök szívből jövő szavak kíséretében mondott köszönetet e számukra nagy és emlékezetes megtisztelésért. A közönség a jubiléumokat percekig éljenzte, míg az elnöklő Frank Henrik a diszközgyűlést ünnepélyesen berekesztette.

TÁRSASUTAZÁS PALESZTINÁBA. Amint értesülünk, a Mult és Jövő tavaszi szentföldi társasutazásának rendezősége az orvosi világkongresszusra való tekintettel úgy osztja be a programot, hogy a résztvevő orvosok jelenhessenek ezeken a napokon Tel-Avivban anélkül, hogy az ország többi nevezetesegeinek megtekintésében bármit is elmulasztanának. Érdeklődőknek felvilágosítással szolgál a Mult és Jövő Budapest, V., Vadász u. 11. (Telefon: 19-9-55.)

A Schocken-Verlag

1936 januári kiadmányaiban „Scholem Alechem“ két ragyogó tanulmánya jelent meg. A kitűnő író páratlan emberábrázolással rajzolja a keletzsídó kispolgárt és millióját. A humort és a könyverit Scholem Alechem, kinek ezt a két elbeszélését kongeniálisan fordította Feiga Frisch. — Mendelssohn Mózes „Menyasszonylevelei“ a Schocken Verlag ötvenedik kötete. Mendelssohn halálának 150-ik évfordulóján méltóbb és szebb megemlékezést el sem képzelhetünk, mint ezt a jubilaris kötetet. Mendelssohnak menyasszonyához, Fromet Gugenheimhez, intézett leveleiből nemcsak a nagy ember legbelső érzelmvilága tárul elénk, hanem egyben éles képet kapunk a korról, melyben Mendelssohn élt küzdött, győzött és boldogult. — A kötetek kiállítása még a megszokottnál is izlésesebb, a jubilaris Mendelssohn kötet pláne finom egész vászónkötésben jelent meg. GY. L.

Ezüst

disztárgyak és év-
eszközök a legolcsóbb
gyári árban

Schleifer

ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelében)

Felolvas szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszeri papíron 20 pengő.
Postafeliratok száma szám 16.760

NADOR (Neufeld Zoltán) NYOMDA Budapest, VI., Vörösmarty u. 47/a.